

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Kamil JELÍNEK

III. ročník – kombinované studium
studijní obor: pedagogika – veřejná správa

**KRIMINALITA A JEJÍ
PREVENCE V OKRESE PROSTĚJOV**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jen
uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 13. března 2010

.....

OBSAH

ÚVOD	4
1 SEZNÁMENÍ S PROBLEMATIKOU KRIMINALITY OBECNĚ	6
1.1 Výchozí pojmy	6
1.2 Statistika, zjevná a skrytá kriminalita	6
2 PROBLEMATIKA KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE.....	8
2.1 Trestně právní otázky kriminality dětí a mládeže	8
2.2 Sankcionování mladistvých	9
2.3 Struktura kriminality mládeže a její vývoj.....	11
2.4 Faktory ovlivňující kriminalitu dětí a mládeže	14
2.4.1 Dědičnosti a konstituce	15
2.4.2 Rodina	16
2.4.3 Osobnost.....	16
2.4.4 Škola.....	17
2.4.5 Skupiny, subkultury a hnutí mládeže	18
2.4.6 Etnický původ	19
2.4.7 Vliv médií	19
3 KRIMINALITA DĚTÍ A MLÁDEŽE V OKRESE PROSTĚJOV	20
3.1 Situace ve služebním obvodě OO PČR Konice	22
3.2 Situace ve služebním obvodě OO PČR Němčice nad Hanou	24
3.3 Situace ve služebním obvodě OO PČR Plumlov	26
3.4 Situace ve služebním obvodě OO PČR Prostějov	28
3.5 Situace ve služebním obvodě OO PČR Prostějov 2	31
3.6 Celkové hodnocení situace v okrese Prostějov	33
4 PREVENCE KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE	35
4.1 Dělení prevence kriminality	35
4.2 Struktura prevence kriminality	37
4.3 Prevence kriminality v okrese Prostějov	38
4.4 Prevence kriminality v rámci Městské policie Prostějov a Policie ČR.....	39
ZÁVĚR	41
SEZNAM TABULEK.....	43
POUŽITÁ LITERATURA	44
ANOTACE.....	45

ÚVOD

Vzhledem k tomu, že téma prevence kriminality je značně obsáhlé, zaměřil jsem se, zejména s přihlédnutím k faktu neustálého snižování věkové hranice trestní odpovědnosti, na kriminalitu a její prevenci u dětí a mládeže, její příčiny a důsledky. V současné době se čím dál častěji střetáváme s projevy agresivity dětí a mládeže. Stoupá počet trestných činů páchaných dětmi a mladistvými a bohužel stoupá také brutalita. Narůstá počet mladých lidí, kteří jsou čím dál více závislí na tzv. nealkoholových drogách a můžeme konstatovat, že nedostatečný rozvoj osobní identity vede k vnitřním zmatkům. Patologický rozvoj osobní identity může vést k pocitům méněcennosti, k celkové dezorientaci, ztrátě morálních hodnot a k sociální deprivaci. Z toho pak pramení negativní jevy jako je kriminalita dětí a mládeže, agresivní jednání a v neposlední řadě pak zneužívání drog.

Jako policista sloužící více než 14 let u Policie České republiky se v rámci výkonu služby často setkávám s řadou těchto negativních jevů. Jsou to případy páchaní trestné činnosti ze strany dětí i mladistvých, které vychází z bezohledného násilí či necitlivosti. Kriminalita se stala součástí běžného života a nejvíce jsou ohroženy děti. Místo všestranného rozvoje klíčových kompetencí v dětství a mládí jsou prakticky denně vystavovány tlaku špatně fungujících rodin, šikanujících spolužáků i dospělých lidí. Svoji roli zde hrají i konzumní hodnoty společnosti, lhostejné okolí a absence vhodných stimulů. To vše pak ovlivňuje utváření hodnot mladého jedince, který si vybírá svoji životní cestu. Domnívám se tedy, že problém kriminality dětí je důsledkem výchovy zejména v rodině, ale i všeobecné výchovy a společenského klimatu.

Ochrana dětí a mládeže se čím dál více promítá do samotných postupů a zásad trestního řízení proti mladistvým. Jsou tu i zvláštnosti při provádění některých procesních úkonů a velkou roli zde hraje i specifický psychologický přístup k mládeži, který je základem pro úspěšné trestní řízení. Struktura trestné činnosti mládeže je velice různorodá. V posledních letech doznala spousty změn, zejména pokud se týká kvalifikovaných a závažných forem páchaní trestné činnosti. Domnívám se, že struktura trestné činnosti mládeže je ovlivňována vývojovými prvky osobnosti, svoji roli zde hrají i kriminogenní faktory, či schopnost mladého člověka negativní jevy rozpoznat, příp. eliminovat. Určité jevy jsou pro mladého

jedince (na rozdíl od dospělého) nepřekonatelné a podřizuje se jim. Ve spojení s vhodnými podmínkami pak mohou vést k páčání kriminálních deliktů.

Nejohroženějšími ve společnosti jsou děti a mládež. Jsou vzhledem k svému věku nejvíce náchylní k možným negativním změnám, jelikož jsou prakticky denně vystavovány vnějšmu tlaku prostředí ve kterém se pohybují. Svoji roli zde hrají také nefungující rodiny, případně patologické jevy provázející výchovu dětí v rodinách, školách apod.

Naše společnost by měla v boji s kriminalitou napnout všechny síly. Udělat vše pro to, aby se alespoň snížila. Začátek je v rodinách, pak i ve školství. Zcela určitě je důležitá, a možná rozhodující, prevence. Domnívám se totiž, že oblast prevence není nějakou novou ideou z posledních let. Bohužel bývá často stranou pozornosti vychovatelů nebo nebývá využívána v dostatečné míře.

1 SEZNÁMENÍ S PROBLEMATIKOU KRIMINALITY OBECNĚ

V začátku této práce musím vymezit základní pojmy, se kterými budu na následujících stránkách pracovat.

1.1 Výchozí pojmy

*Kriminalita*¹ je sociálněpatologickým jevem, který narušuje základní pravidla společenského řádu a lidského soužití, narušuje harmonický vývoj společnosti a je pro společnost jevem dysfunkčním a společensky škodlivým. Kriminalita je rovněž průvodním jevem každé společnosti a dnes již nikdo nepomýšlí na reálnou možnost její likvidace. Kriminalitu jako úhrn pro společnost nebezpečného jednání, označuje současná právní úprava jako *trestné činy*², které se dělí na *přečiny*³ a *zločiny*⁴.

Kontrola kriminality představuje cílevědomé úsilí státu i společnosti o udržení kriminality v určitých přijatelných mezích, nebo o její omezování, a to cestou uplatňování jak represivních, tak preventivních strategií.

1.2 Statistika, zjevná a skrytá kriminalita

Prostřednictvím statistických údajů o kriminalitě získáváme informace o kriminalitě *zjevné (registrované)*⁵, tj. té, která vyšla najevo, a byla proto evidována v statistikách. Jedná se tedy o větší či menší část kriminality skutečné. Hlavní slabinou současných statistik je teoretická nepropracovanost, chybějící společná terminologie a nedostatečná návaznost. Je proto nezbytné při práci se statistikou uvádět především o jakou statistiku se jedná (policejní, justiční, státního zastupitelství, vězeňskou).

Ve své práci budu pracovat s výsledky policejní statistiky Policejního prezidia České republiky. Tyto statistiky jsou upraveny Nařízením ministra vnitra (NMV) č. 36/2006 k „Hlášení o zahájení úkonů trestního řízení“, „Evidenčně statistickému

¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : ASPI, 2008. s. 20 - 25

² srov. zákon č. 40/2009 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 13 odst. 1.

³ srov. zákon č. 40/2009 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 14 odst. 2.

⁴ srov. zákon č. 40/2009 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 14 odst. 3.

⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : ASPI, 2008. s. 47

systému kriminality“ a „Hlášení o průběhu a výsledku trestního řízení“, které k 15. lednu 2010 zrušilo platnost NMV č.42/2002.

*Skrytá (latentní)*⁶ kriminalitou nazýváme takovou spáchanou trestnou činnost, o které nejsou orgány činné v trestním řízení zpraveni, a proto nemůže být registrována v oficiálních statistikách. Míra latentní kriminality je ovlivňována zejména intenzitou formální a neformální kontroly, tolerancí poškozených a úrovní právního vědomí občanů. Je zřejmé, že se u jednotlivých trestných činů tato míra latentní kriminality podstatně liší, především v závislosti na míře jejich závažnosti, ale i na momentech dalších a na obtížnosti odhalování.

⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : ASPI, 2008. s. 47

2 PROBLEMATIKA KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE

Po vymezení problematiky kriminality obecně se v této kapitole zaměřím na trestně právní otázky kriminality dětí mládeže, sankcionování mladistvých, strukturu kriminality mládeže, její vývoj a faktory ovlivňující tuto kriminalitu.

2.1 Trestně právní otázky kriminality dětí a mládeže

Dnem 1. ledna 2004 nabyl účinnosti zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Zákon velmi významně změnil a doplnil českou právní úpravu odpovědnosti mladistvých, jejich sankcionování i řízení ve věcech trestných činů mladistvých. Rovněž se zabývá také postihem kriminálních deliktů dětí. Upravuje podmínky odpovědnosti za protiprávní činy uvedené v trestním zákoně, kterých se dopustily osoby mladší patnácti let a mladiství, opatření jim za takové činy ukládaná, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže. Zákon má tedy komplexní povahu, protože obsahuje kromě hmotně-právních ustanovení i procesní úpravu řízení s mladistvými a osobami mladšími patnácti let.⁷

Nový zákon přinesl řadu více či méně závažných změn v oblasti trestního práva mladistvých. K těm nejvýznamnějším patří nové vymezení principů soudnictví ve věcech mládeže. Setkáváme se s novým pojmem pro trestný čin mladistvého - *provinění*⁸. Další významnou novinkou zákona je *odpovědnost mladistvého*⁹. Ustanovení o odpovědnosti mladistvého říká, že mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný. Druhý odstavec téhož ustanovení říká, že dopustí-li se mladistvý uvedený v odstavci 1 činu jinak trestného nebo není-li z jiných zákonných důvodů trestně odpovědný, lze vůči němu použít vedle ochranných opatření (§ 21) obdobně postupů a opatření uplatňovaných podle tohoto zákona u dětí mladších patnácti let.

⁷ JELÍNEK, J. K trestní odpovědnosti mladistvých. *Kriminalistika*, 2005, roč. 38, č. 02.

⁸ srov. zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 6 odst. 1.

⁹ srov. zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 5 odst. 1.

Dítě mladší patnácti let není trestně odpovědné.¹⁰ Dopustí-li se dítě mladší než patnáct let činu jinak trestného, učiní soud pro mládež opatření potřebná k jeho nápravě. Tímto opatřením může být *výchovná povinnost, výchovné omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče, dohled probačního úředníka a ochranná výchova*¹¹.

2.2 Sankcionování mladistvých

Zákon č. 218/2003 Sb. rovněž přinesl významné změny do sankcionování mladistvých. Rozdíly mezi mladistvými a dospělými pachateli, které vyplývají z obecně nižší rozumové a mravní vyspělosti a nezralosti, odůvodňují nejen zvláštní úpravu podmínek vzniku trestní odpovědnosti mladistvých pachatelů, ale také zvláštní úpravu při řešení důsledků deliktu spáchaného mladistvým. Jedním ze základních předpokladů pro takovou úpravu je skutečnost, že u mladistvého obecně existuje větší možnost, že se podaří jeho výchovu a budoucí život včas nasměrovat tak, aby se taková osoba v budoucnu již trestné činnosti nedopouštěla.¹² Zákon rozlišuje tři druhy opatření, které lze mladistvým uložit: výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření.¹³

a) Výchovná opatření

Výchovná opatření jsou nejmírnějším prvkem, nemají represivní účel, usměrňují způsob života mladistvého a tím podporují a zajišťují jeho výchovu. Výchovná opatření mohou být uložena samostatně nebo jejich uložením je možné posílit výchovný účinek současně ukládaného ochranného či trestního opatření. Mezi výchovná opatření patří *dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou*¹⁴

¹⁰ srov. zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 89 odst. 1.

¹¹ srov. zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 93 odst. 1.

¹² ŠČERBA, F. Sankcionování mladistvých. *Kriminalistika*, 2005, roč. 38, č. 02.

¹³ srov. zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 10 odst. 1.

¹⁴ srov. zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 15 odst. 2.

b) Ochranná opatření

Ochrannými opatřeními jsou *ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova*¹⁵. Účelem ochranných opatření je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před pácháním provinění mladistvými.

c) Trestní opatření

Trestní opatření v návaznosti na trestní zákon musí vzhledem k okolnostem případu a osobě i poměrům mladistvého napomáhat k vytváření vhodných podmínek pro další vývoj mladistvého. Trestní opatření jsou nejpřísnějším druhem sankce, které lze mladistvým pachatelům ukládat. Výkonem trestního opatření nesmí být ponížena lidská důstojnost. Mezi trestní opatření patří *obecně prospěšné práce, peněžitě opatření, peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení), odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem a odnětí svobody nepodmíněně*¹⁶

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže oproti dřívější právní úpravě lépe uplatňuje zásadu pomocné role trestní represe. Nejpřísnější druh sankce, tedy trestní opatření, má být zároveň sankcí subsidiární, což vyplývá jednak z postavení trestních opatření ve výčtu uvedeném v ustanovení § 10 odst. 1 cit. zákona, ale zejména pak ze zásady zakotvené v § 3 odst. 2 cit. zákona. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže tedy jednoznačně upřednostňuje ukládání opatření výchovných, a teprve jako ultima ratio lze přistoupit k aplikaci opatření trestních.

¹⁵ srov. zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 21 odst. 1.

¹⁶ srov. zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, § 24 odst. 1.

2.3 Struktura kriminality mládeže a její vývoj

Statistické údaje¹⁷ ukazují, že nezletilí a mladiství pachatelé se dopouštějí nejčastěji majetkové trestné činnosti. V mnou sledovaném období byly jednotlivé skutkové podstaty trestných činů proti majetku formulovány v hlavě deváté zvláštní části trestního zákona¹⁸ a patřily mezi ně např. trestné činy:

Krádež (z § 247 trestního zákona)

(1) Kdo si присvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a

- a) způsobí tak škodu nikoli nepatrnou,
- b) čin spáchá vloupáním,
- c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí,
- d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo
- e) byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci

Neoprávněné užívání cizí věci (z § 249 trestního zákona, § 207 trestního zákoníku)

(1) Kdo se zmocní cizí věci nikoli malé hodnoty nebo motorového vozidla v úmyslu jich přechodně užívat, nebo kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli malou tím, že neoprávněně takových věcí, které mu byly svěřeny, přechodně užívá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

Poškození cizí věci (z § 257 trestního zákona)

(1) Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

Kromě majetkové trestné činnosti se nezletilí i mladiství dopouštějí často i násilné trestné činnosti, která má však několikanásobně menší častost než kriminalita majetková. Násilná trestná činnost je specifikovaná např. těmito trestnými činy:

¹⁷ Statistika kriminality za období 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 Praha: Policejní prezidium ČR

¹⁸ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Vražda (z § 219 trestního zákona)

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až patnáct let.

Ublížení na zdraví (z § 221 trestního zákona)

(1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

Loupež (z § 234 trestního zákona)

(1) Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

K výše uvedeným paragrafům trestního zákona musím samozřejmě opakovaně uvést, že od 1.1.2010 nabyl účinnosti Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který v oblasti trestního práva přináší celou řadu novinek, včetně zpřísnění trestů za závažné a úmyslné trestné činy. Mnou výše uvedené jednotlivé skutkové podstaty trestných činů proti majetku jsou formulovány v hlavě páté zvláštní části trestního zákoníku¹⁹ a to: Krádež podle § 205 trestního zákoníku, Neoprávněné užívání cizí věci podle § 207 trestního zákoníku a Poškození cizí věci podle § 228 trestního zákoníku. Trestné činy Vražda podle § 140 trestního zákoníku a Ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku jsou uvedeny v hlavě první zvláštní části trestního zákoníku a trestný čin Loupež podle § 173 trestního zákoníku je uveden v hlavě druhé zvláštní části trestního zákoníku.

Mezi dospělými a mladistvými pachateli se projevují zjevné odlišnosti. Způsob páchaní trestné činnosti mládeže je výrazně determinován věkem pachatelů (jejich psychickým a somatickým vývojem, vlastnostmi a zkušenostmi). K těmto odlišnostem patří:

- výběr předmětu útoku je určován jiným hodnotovým systémem než u dospělých
- trestná činnost je častěji páchána se spolupachateli a ve skupině

¹⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

- příprava trestné činnosti je nedokonalá, obvykle schází prvek plánování, častá je i nedostatečná příprava vhodných nástrojů ke spáchání trestného činu
- chování mladistvých pachatelů se vyznačuje neúměrnou tvrdostí, která se projevuje devastací, ničením předmětů a znehodnocením zařízení
- konání mladistvých pachatelů je poznamenáno nedostatkem vědomostí a schopností při překonání překážek, mnohdy je použito neúměrných prostředků k dosažení cíle trestné činnosti
- na páchaní trestné činnosti mladistvých má značný vliv alkohol (případně jiná návyková látka), který zvyšuje agresivitu, nekoordinovanost pohybů a podporuje nepřiměřené reakce na vnější podněty
- mladiství pachatelé jednají více emotivně než rozumově, trestná činnost je páchána ve většině případů živelně pod vlivem momentální situace
- při opakované trestné činnosti se vyskytují specifické znaky z předcházející trestné činnosti
- při získávání alibi se mladiství pachatelé orientují na osoby ze skupiny, do níž patří
- o přípravě, ale i o spáchané trestné činnosti se pachatelé rádi svěřují členům své skupiny
- pachatelé často odcizují předměty, které momentálně potřebují, nebo které se jim vzhledem k věku líbí (např. auta, videa, motocykly, rádia, oblečení, zbraně, nože, alkohol, cigarety, léky apod.)
- věci získané trestnou činností skupinou mladistvých jsou velmi brzy rozdělovány mezi její členy; při rozdělování je patrná hierarchie ve skupině a podíl na spáchané trestné činnosti; finanční prostředky se zpravidla utrácejí ve skupině
- některé znaky způsobu spáchání trestné činnosti vyplývají ze somatických znaků pachatele, např. vyšší rychlost pohybu, mrštnost, obratnost, menší postava a nižší váha.²⁰

²⁰ GJURIČOVÁ, J., ŽÁRSKÝ, M. Vývoj kriminality v České republice se zvláštním zřetelem na kriminalitu dětí a mládeže. *Kriminalistika*, 1999, roč. 32, č. 01.

Při zastávání pozice kriminální dráhy se mohou dobře uplatnit některé kriminologické teorie. Například teorie sociální kontroly může vysvětlit, proč v adolescenci narůstá sociálně patologické (kriminální) chování, které u mnohých osob v dospělosti přestává. Právě redukováním vazby na rodiče, ke kterému v adolescenci normálně dochází, se může otevřít prostor pro vazbu na vrstevníky, kteří nemusejí uznávat konvenční hodnoty. Později však u již dospělých osob obvykle nastává jiný druh vazeb, a to často na osoby a instituce s konvenčním zaměřením. Avšak jedinci, kteří si v dětství nevytvořili sociální vazby nebo nevytvořili správné vazby na blízké osoby, mohou být neschopni si ani v dospělosti, po fázi delikventní kariéry, vytvořit nová pouta vázanosti, a pravděpodobnost recidivy se zvyšuje.

Rovněž teorie nálepky může směřovat jak k opuštění delikventní dráhy v dospělosti, tak i její pokračování. Teorie nálepky totiž odkazuje na dynamické procesy v průběhu života. Jednání jedince se běžně setkává s neformálními i formálními reakcemi referenčních skupin, například vrstevníků, což následně ovlivňuje jeho budoucí chování. A proto ti, kteří sice v mládí spáchali přestupky, ale nebyli odhaleni (tzn. zachovali vnější nekriminální identitu), mohou skutečně posléze v dospělosti upustit od páčání trestné činnosti, protože jim to nekriminální identita ulehčuje. Jedinci, kteří byli sankcionováni a označeni jako „kriminální“, však mohou naopak snadněji přejít od primární k sekundární deviaci a stát se tak chronickými pachateli.²¹

2.4 Faktory ovlivňující kriminalitu dětí a mládeže

V současné době neexistuje komplexní teorie, která by vystihla všechny etiologické vztahy a souvislosti, určující vznik delikventního chování a kriminality mládeže. Příčinami se zabývá hned několik vědeckých disciplín jako kriminologie, sociologie, pedagogika, psychologie a psychiatrie. Každá z těchto disciplín ve svých teoriích akceptuje různé aspekty kriminálního chování. V této části se proto zaměřím na podrobnější vysvětlení příčin, jak to ve své knize popisují Oldřich Matoušek a Andrea Kroftová²².

²¹ MOULISOVÁ, M. Věk a trestná činnost z pohledu vývojové kriminologie. *Kriminalistika*, 2009, roč. 42, č. 02.

²² MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2.vydání. Praha: Portál, 2003. s. 21-142

2.4.1 Dědičnosti a konstituce

Dědičnost

Dědičnost může být příčinou snížené sebekontroly či hyperaktivity. Může být jedním z mnoha faktorů, které ovlivňují chování a tím má vliv i na delikvenci. Na delikvenci však nepůsobí přímo, ale jen zvyšuje pravděpodobnost, že na chování a tedy i delikvenci budou mít vliv i další činitelé, bez kterých by se delikventní jednání neuskutečnilo. Z toho vyplývá, že genetické dispozice snižují a nebo naopak zvyšují práh pro působení vlivu prostředí, a tím přispívají k vzniku kriminálního chování.

Syndrom hyperaktivity

Syndrom hyperaktivity – ADHD – postihuje nejméně 5 % dětí, mnohokrát častěji chlapce než děvčata. Vysvětlování této poruchy přidružením dítěte během porodu se dnes již nepovažuje za přiměřené pro většinu případů, nicméně nedostatek kyslíku, zejména u dlouhého porodu, nesporně souvisí s pozdější hyperaktivitou některých dětí. Při dlouhodobém sledování hyperaktivních dětí se zjistilo, že jejich potíže nemizí v období dospívání. Adolescent se pak projevuje znaky hyperaktivního chování jakými jsou záchvaty vzteku, agresivita, snížené sebehodnocení a impulzivita. Poslední studie ukázaly, že hyperaktivních mladistvých delikventů je 16-30 %.

Vrozené osobní dispozice

I když se zatím nepodařilo stanovit poměrné zastoupení psychopatických jedinců v populaci lidí, lze předpokládat, že osobnostní poruchy mohou mít vztah ke kriminálnímu jednání. V 10. revizi Mezinárodní klasifikace nemocí jsou uvedeny osobnostní poruchy, které mohou mít vztah ke kriminálnímu jednání: *Disociální porucha osobnosti*, *Emočně nestabilní porucha osobnosti* a *Smíšená porucha osobnosti*. Mimo tyto poruchy obsahuje klasifikace Návykové a impulzivní poruchy: *Patologické hráčství*, *Patologické zakládání požárů* a *Patologické kradení*.

Příslušnost k pohlaví

Jedním z dalších možných faktorů vlivu na kriminalitu je i pohlaví. Z výsledků studií a statistik jasně vyplývá, že trestné činnosti se dopouštějí mnohem častěji muži než ženy. Tento rozdíl je na jedné straně dán přirozenou vyšší mužskou agresivitou a

straně druhé pak odlišným způsobem výchovy, kdy dívky jsou od útlého věku pod větší kontrolou rodičů i společnosti a lépe si vštěpují zábrany k protispolečenskému chování.

2.4.2 Rodina

Rodina a hlavně výchova v rodině je základem pro boj s kriminalitou mládeže. V rodině se vytváří základy pro chápání a poznání vztahů jak uvnitř rodiny, tak i v celé společnosti. Pokud rodina ve výchově selhává, dětem to umožní rozvoj kriminálního chování. Za selhání výchovy v rodině může většinou apatický, pasivní či odmítavý postoj rodičů.

Prokazatelnou souvislost s pozdější kriminalitou mládeže má rodičovský dohled. Čím je větší míra informovanosti co dítě dělá ve volném čase, s kým ho tráví, kde se pohybuje, kdy se vrací domů a v jakém stavu, tím je větší pravděpodobnost, že se dítě nedopustí trestného činu.

Dalším rizikovým faktorem je pro dítě nepřítomnost rodičovské postavy v rodině, nejčastěji otce, a to buď vinou rozvodu nebo jen tím, že s matkou dítěte nikdy nezačal žít. Nepřítomností jednoho z rodičů postrádají děti druhý zdroj opory a druhou autoritu. Také rodič, který je sociálně nepřizpůsobivý, nadměrně požívá alkohol nebo bere drogy, bývá často nezaměstnaný, zvyšuje pravděpodobnost, že i jeho dítě bude v průběhu dospívání překračovat meze zákona.

Rovněž i způsob řešení konfliktu v rodině hraje nezanedbatelnou úlohu. Výzkumy bylo prokázáno, že děti, které vyrůstaly v rodině, kde bylo příliš mnoho otevřených konfliktů, mají větší sklon ke kriminálnímu chování.

2.4.3 Osobnost

Jedním ze znaků osobnosti, který se podílí na kriminálním chování, je impulzivita, která nepochybně souvisí se syndromem hyperaktivity. Studie opět prokázaly, že delikventi dávají přednost okamžitému uspokojení před uspokojením vzdáleným, a to i tehdy, kdy odměnou za oddálené uspokojení je vyšší zisk než ten, který přinese okamžité uspokojení potřeby. Dá se říci, že delikventní osoby jednají podle lidového rčení: Lepší vrabec v hrsti nežli holub na střeše.

Vztahem mezi strukturou osobnosti a pohotovostí k násilnému delikventnímu jednání se u nás dlouhodobě zabývá forenzní psychologie. Na základě vyvozených závěrů lze rozdělit kriminální agresivitu a osobnost pachatelů násilných trestných činů do dvou skupin.

Jedním typem je reaktivní, neřízené a neorganizované kriminálně agresivní chování. Tento typ se vyznačuje afektivní, horkou agresí, poruchou regulace chování spojenou s poruchou funkce centrálního nervového systému. Protikladem tohoto typu je řízené, organizované a plánované kriminálně agresivní chování. To se vyznačuje nedostatkem soucitu, zábrán, nezájmu o lidské okolí a oslabením citových vazeb.

2.4.4 Škola

V souvislosti s přechodem do školy musí dítě čelit mnoha novým nárokům, které do té doby neznalo. Rovněž ztrácí své výlučné postavení, které do té doby mělo v rodině. Dítě se zde setkává s další autoritou - učitelem, který konkuruje autoritě rodičů a později také vrstevníků. Bohužel někdy nezájem a neangažovanost učitele, případně jeho zřetelné preferování nebo zatracování některých dětí, napomáhá vzniku asociálních part dětí, mnohdy již na prvním stupni základní školy. Dalším velkým problémem, vznikajícím z nezájmu učitele je šikana, která se v poslední době na školách rozmáhá. Zde rozlišujeme dva základní termíny: *šikana* a *teasing*²³. Teasingem označujeme chování šikanu zdánlivě připomínající. Jedná se zejména o nevinné škádlení, kdy chlapci provokují děvčata například proto, že se jim líbí. Šikana je však úmyslné, agresivní jednání namířené proti jinému, které útočí na lidskou důstojnost, zejména když jeden nebo více žáků úmyslně a většinou opakovaně týrá spolužáka nebo spolužáky. Šikana pak velmi často naplňuje znaky trestných činů jako je *Omezování osobní svobody*, *Vydírání*, *Loupež*, *Ublížení na zdraví* atd.

²³ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1.vydání. Praha: Grada, 2009, s. 109

2.4.5 Skupiny, subkultury a hnutí mládeže

Vrstevnícké party

Na většinu dětí mají v průběhu dospívání bezesporu vliv vrstevnícké skupiny. Jedinec se stává členem jak formálních skupin (zájmové kroužky), tak neformálních skupin (parta v místě bydliště). V těchto skupinách pak tráví spoustu volného času. Kriminologie zdůrazňuje, že kriminalita mládeže je páchána většinou v neformálních vrstevníckých skupinách, tedy v partách. Tyto party vznikají odloučením ze skupin formálních a nejčastěji jsou tvořeny spolužáky ze škol, učilišť, internátů nebo jen mládeží z místa bydliště. Ke kriminální činnosti jsou pak tyto party přivedeny zejména trávením času na diskotékách a v hernách do té doby, než se jim na tento styl života přestane dostávat finančních prostředků. Poté je začnou získávat drobnými krádežemi, které pak přerůstají v kvalifikovanější a organizovanější kriminální činnost.

Kriminogenní skupiny a subkultury mládeže

Častým uvolněním rodinných vazeb v nefunkčních rodinách a celkovým oslabením sociálních vazeb „nezdárných“ mladých lidí v postindustriální společnosti směřuje k tomu, že si některé vrstevnícké skupiny mládeže vytvářejí svoje vlastní, na první pohled nezávislé ideologie, jež se mohou stát živnou půdou delikventního chování. Tyto skupiny se poté mohou stát hnutím, které může dále sílit, slábnout nebo zcela zaniknout.

K významným kriminogenním skupinám a subkulturám mládeže lze zařadit *Stabilní a integrované skupiny* (gangy romských kapsářů), *Nestabilní a neintegrované skupiny* (vysoce násilnické), *Drogová subkultura* (pokoutní skupiny, kde je typické nadměrné užívání alkoholu, drog, sexuální promiskuita, drobné krádeže, žebrání a prodej drog), *Subkultura rasistická* (skinheadi) a *Subkultura pseudonáboženská* (satanisté).

Ideologie subkultury se většinou inspiroje ideologiemi z minulosti a vyjadřuje sociální postoje příslušné skupiny mládeže. Svoji příslušnost ke skupinám či ideologii určitého hnutí prezentuje mládež vlastním jazykem, úpravou zevnějšku, druhem preferované hudby, symboly atd.

2.4.6 Etnický původ

Kulturní zvyklosti, náboženství, hodnotové preference i životní styl mají etnické menšiny jiné než kulturní zvyklosti většiny.

V naší zemi jsou jedinou etnicky odlišnou skupinou, která vzbuzuje velmi polarizované postoje, Romové. Většinová společnost je vnímá jednoznačně etnocentricky, jako lidi „druhého řádu“ a jako cizorodý prvek. Romové pak podle statistik páchají nejvíce mravnostní kriminalitu, kapesní krádeže, krádeže vloupáním a násilnou kriminalitu.

2.4.7 Vliv médií

Ve vyspělých zemích už nikdo nepochybuje o vlivu médií na socializaci dnešních dětí a mládeže. Největší vliv má v dnešní době televize a internet. Zejména televize má v počátcích vývoje dítěte největší vliv. Negativními jevy je pak zejména *samoúčelné zobrazování násilí a jeho zlehčování, vulgární zobrazování sexu a lidského těla snižující lidskou důstojnost, agresivita zaměřená proti některým náboženským, politickým, sociálním, etnickým či jiným skupinám a špatný příklad pro děti a mladistvé ohrožující jejich psychický, morální a sociální vývoj.*

Podle výsledků psychologických výzkumů mají média negativní účinky především u těch dětí, které jsou k násilnému chování disponovány *dědičnými a konstitučními faktory, rodičovským nezájmem či nepřátelstvím nebo příslušností ke skupinám, jež sdílejí deviantní normy.*

3 KRIMINALITA DĚTÍ A MLÁDEŽE V OKRESE PROSTĚJOV

Odhalováním trestné činnosti se v okrese Prostějov zabývá pět obvodních oddělení Policie České republiky (OO PČR), jenž mají rozděleny služební obvody tak, aby pokryly celé území okresu Prostějov. Pro město Prostějov, které představuje kulturní, obchodní a průmyslové centrum v regionu a kde je soustředěn největší počet obyvatel, je zřízeno jedno OO PČR Prostějov. Čtyři zbývající služebny OO PČR se nacházejí ve větších obcích jednotlivých služebních obvodů a to obcích Konice, Němčice nad Hanou a Plumlov. Výjimkou je OO PČR Prostějov 2, které má sídlo v Prostějově, ale pro skutky spáchané v Prostějově není místně příslušné.

V následující části mé práce jsem se zaměřil na analýzu objasněnosti *nápadu*²⁴ trestné činnosti páchané nezletilými a mladistvými pachateli v rámci působnosti jednotlivých OO PČR okresu Prostějov v období let 2004 – 2008.

Při analýze trestné činnosti v rámci jednotlivých služebních obvodů PČR v okrese Prostějov jsem vycházel ze statistických údajů evidenčně statistického systému kriminality Policejního prezidia České republiky, ve sledovaném období 2004 – 2008. Pro upřesnění uvádím, že jsem do následujících statistických údajů nezahrnul oblast statistiky určenou jako hospodářské činy, neboť tato část statistiky eviduje trestnou činnost, která se dotýká oblasti pracovně právních vztahů, tedy zejména vztahu zaměstnanec - zaměstnavatel. V této oblasti nebyl ve statistikách zjištěn žádný spáchaný skutek ze strany nezletilého nebo mladistvého.

Statistiku Policejního prezidia České republiky, týkající se spáchaných skutků nezletilými a mladistvými, jsem pro stručnost a přehlednost rozdělil takto:

Majetková trestná činnost - krádež prostá (kapesní, osobních vozidel, věci z vozidel, jízdních kol a v jiných objektech jako jsou čekárny, šatny, dílny, sklady atp.), krádež vloupáním (vloupání do prodejen, bytů, rekreačních chat a do ostatních objektů jako jsou sklepy, garáže, sklady, dílny atp.) a ostatní majetkové trestné činy (podvod, zpronevěra, poškozování cizí věci, neoprávněné užívání cizí věci, zatajení věci).

Násilná trestná činnost - loupež, úmyslné ublížení na zdraví, vražda a ostatní násilné trestné činy (porušování domovní svobody, omezení a zbavení osobní svobody, pohlavní zneužívání, nebezpečné vyhrožování, vydírání).

²⁴ Počet trestných činů spáchaných za určité období.

Zbývající kriminalita – výtržnictví, sprejství a ostatní kriminální činy (šíření toxikománie, nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů, podílnictví, nedovolené ozbrojování, požáry, silniční dopravní nehody). Přestože pojem sprejství trestní zákon neznal a tento delikt byl obsažen v trestných činech proti majetku, v § 257b (1) Kdo poškodí cizí věc tím, že ji postříká, pomaluje či popíše barvou nebo jinou látkou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem, statistiky Policejního prezidia České republiky řadí toto jednání pod ostatní kriminální činy.

3.1 Situace ve služebním obvodě OO PČR Konice

Do služebního obvodu náleží katastrální území obcí Bohuslavice, Brodek u Konice, Březsko, Budětsko, Čechy pod Kosířem, Dzbel, Hačky, Hluchov, Horní Štěpánov, Hvozď, Jesenec, Kladky, Konice, Laškov, Lipová, Ludmírov, Ochoz, Pěňčín, Polomí, Přemyslovice, Raková u Konice, Rakůvka, Skřípov, Stražisko, Suchdol, Šubířov.

Vybrané skutky trestné činnosti	2004		2005		2006		2007		2008	
	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství
Majetková trestná činnost										
Krádež prostá	1	7	6	2	6	6	0	2	6	7
Krádež vloupáním	3	2	8	0	3	14	7	6	8	10
Ostatní majetkové tr. činy	0	0	2	0	0	0	0	0	1	3
Nezletilí, mladiství celkem	4	9	16	2	9	20	7	8	15	20
	13		18		29		15		35	
Objasněné skutky celkem	45		54		79		39		72	
Podíl nezl., mlad. v %	28,89		33,33		36,71		38,46		48,61	
Násilná trestná činnost										
Loupež	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Úmyslné ublížení na zdraví	0	0	4	1	0	2	0	0	0	0
Vražda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní násilné trestné činy	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0
Nezletilí, mladiství celkem	1	0	5	2	0	3	0	0	0	0
	1		7		3		0		0	
Objasněné skutky celkem	72		71		56		29		18	
Podíl nezl., mlad. v %	1,39		9,86		5,36		0,00		0,00	
Zbývající kriminalita										
Výtržnictví	1	0	0	0	0	0	0	2	0	1
Sprejerství	0	1	0	0	0	0	0	1	0	4
Ostatní kriminální činy	0	1	0	1	4	6	0	6	3	4
Nezletilí, mladiství celkem	1	2	0	1	4	6	0	9	3	9
	3		1		10		9		12	
Objasněné skutky celkem	45		34		53		88		82	
Podíl nezl., mlad. v %	6,67		2,94		18,87		10,23		14,63	

Tab. 1. Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve služebním obvodě OO PČR Konice.

Majetková trestná činnost:

Z údajů uvedených v tabulce č. 1 je zřejmé, že od roku 2004 dochází k prudkému zvyšování podílu nezletilých i mladistvých na páchání majetkové trestné činnosti. V roce 2008 byla sledovaná majetková trestná činnost nezletilých a mladistvých pachatelů v tomto služebním obvodu nejpočetnější a podíl nezletilých a mladistvých na trestné činnosti činil alarmujících 48,61 %. V roce 2004 převyšovaly objasněné skutky krádeží prostých nad vloupáním, v roce 2005 dochází k vyrovnání, ale v následujících letech 2006-2008 již značně převažují krádeže vloupáním, kterých se dopouštěli jak nezletilí, tak i mladiství. Zejména v roce 2006 se mladiství dopustili celkem čtrnácti krádeží vloupáním a v roce 2008 pak součet skutků krádeží vloupáním nezletilých a mladistvých činil 18.

Nejpočetnější zastoupení skutků, kterých se ve sledovaném období dopustili nezletilí společně s mladistvými:

1. krádež vloupáním – 61
2. krádež prostá – 43

Násilná trestná činnost:

V roce 2005 byl zvýšený nárůst úmyslných ublížení na zdraví spáchaný nezletilými, v celkovém počtu čtyř skutků. V roce 2006 pak dochází k útlumu a v následujících letech 2007 a 2008 se ani nezletilí ani mladiství nepodíleli žádným skutkem na násilné trestné činnosti.

Zbývající kriminalita:

V roce 2004 se nezletilý dopustil jednoho skutku výtržnictví a mladistvý jednoho skutku sprejerství. V roce 2005 dochází k útlumu trestné činnosti. V letech 2006 až 2008 pak sledovaná trestná činnost narůstá. V roce 2007 a v roce 2008 se trestné činnosti dopouštěli zejména mladiství. V roce 2007 se dopustili dvou skutků výtržnictví a jednoho skutku sprejerství. V roce 2008 pak čtyř skutků sprejerství a jednoho skutku výtržnictví.

Ve sledovaném období se pak nezletilí i mladiství dopustili celkem dvaceti pěti skutků zařazených jako ostatní kriminální činy.

3.2 Situace ve služebním obvodě OO PČR Němčice nad Hanou

Do služebního obvodu náleží katastrální území obcí Brodek u Prostějova, Čelčice, Dobrochov, Dobromilice, Doloplazy, Dřevnovice, Hradčany-Kobeřice, Hruška, Ivaň, Klenovice na Hané, Koválovce-Osíčany, Mořice, Němčice nad Hanou, Nezamyslice, Obědkovice, Ondratice, Otaslavice, Pivín, Skalka, Srbce, Tištín, Tvorovice, Víceměřice, Vincencov, Vitčice, Vranovice-Kelčice, Vrchoslavice a Želeč.

Vybrané skutky trestné činnosti	2004		2005		2006		2007		2008	
	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství
Majetková trestná činnost										
Krádež prostá	1	3	2	6	0	8	1	1	0	2
Krádež vloupáním	1	0	3	0	0	6	0	1	2	3
Ostatní majetkové tr. činy	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
Nezletilí, mladiství celkem	2	3	6	6	0	15	1	2	2	6
	5		12		15		3		8	
Objasněné skutky celkem	32		67		48		36		27	
Podíl nezl., mlad. v %	15,63		17,91		31,25		8,33		29,63	
Násilná trestná činnost										
Loupež	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Úmyslné ublížení na zdraví	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0
Vražda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní násilné trestné činy	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Nezletilí, mladiství celkem	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0
	0		2		1		1		0	
Objasněné skutky celkem	30		32		33		21		14	
Podíl nezl., mlad. v %	0,00		6,25		3,03		4,76		0,00	
Zbývající kriminalita										
Výtržnictví	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0
Sprejerství	0	1	3	0	0	1	0	0	0	0
Ostatní kriminální činy	2	1	0	0	0	3	3	3	0	2
Nezletilí, mladiství celkem	2	2	3	2	0	5	3	3	0	2
	4		5		5		6		2	
Objasněné skutky celkem	50		48		58		60		49	
Podíl nezl., mlad. v %	8,00		10,42		8,62		10,00		4,08	

Tab. 2. Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve služebním obvodě OO PČR Němčice nad Hanou.

Majetková trestná činnost:

Z údajů uvedených v tabulce č. 2 vyplývá, že nejpočetnější majetková trestná činnost nezletilých a mladistvých byla v letech 2005 a 2006. Nejvíce skutků se dopustili v roce 2006 kdy byl i nejvyšší podíl nezletilých a mladistvých na trestné činnosti činící 31,25 %.

V roce 2005 se nezletilí dopustili dvou skutků krádeží prostých a tří skutků krádeží vloupáním. Mladiství se v tomto roce dopustili šesti skutků krádeží prostých. V roce 2006 se nezletilí nedopustili žádného majetkového skutku, ale mladiství se dopustili osmi skutků krádeží prostých, šesti skutků krádeží vloupáním a jednoho skutku spadajícího do ostatní majetkové trestné činnosti.

Nejpočetnější zastoupení skutků, kterých se ve sledovaném období dopustili nezletilí společně s mladistvými:

1. krádež prostá – 24
2. krádež vloupáním – 16

Násilná trestná činnost:

V roce 2005 se nezletilý dopustil jednoho skutku úmyslného ublížení na zdraví a mladistvý jednoho skutku spadajícího do ostatních násilných trestných činů. V roce 2006 i v roce 2007 se mladistvý dopustil jednoho skutku úmyslného ublížení na zdraví. V letech 2004 a 2008 se ani nezletilí ani mladiství nepodíleli žádným skutkem na násilné trestné činnosti.

Zbývající kriminalita:

V roce 2004 i v roce 2006 se mladistvý dopustil jednoho skutku sprejerství. V roce 2005 se tří skutků sprejerství dopustili nezletilí a dvou skutků výtržnictví mladiství. Mladistvý se jednoho skutku výtržnictví dopustil i v roce 2006.

Ve sledovaném období se pak nezletilí i mladiství dopustili celkem čtrnácti skutků zařazených jako ostatní kriminální činy.

3.3 Situace ve služebním obvodě OO PČR Plumlov

Do služebního obvodu náleží katastrální území obcí Bousín, Buková, Drahany, Krumsín, Malé Hradisko, Mostkovice, Niva, Ohrozim, Otínoves, Plumlov, Prostějovičky, Protivanov, Ptení, Rozstání, Stínava a Vícov.

Vybrané skutky trestné činnosti	2004		2005		2006		2007		2008	
	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství
Majetková trestná činnost										
Krádež prostá	3	2	0	2	1	5	2	1	0	1
Krádež vloupáním	0	0	6	4	0	2	1	0	0	1
Ostatní majetkové tr. činy	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Nezletilí, mladiství celkem	3	2	6	6	1	7	4	1	0	2
	5		12		8		5		2	
Objasněné skutky celkem	49		37		35		22		12	
Podíl nezl., mlad. v %	10,20		32,43		22,86		22,73		16,67	
Násilná trestná činnost										
Loupež	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Úmyslné ublížení na zdraví	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vražda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní násilné trestné činy	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0
Nezletilí, mladiství celkem	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0
	1		2		1		0		0	
Objasněné skutky celkem	16		26		19		8		8	
Podíl nezl., mlad. v %	6,25		7,69		5,26		0,00		0,00	
Zbývající kriminalita										
Výtržnictví	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Sprejerství	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0
Ostatní kriminální činy	0	0	0	0	1	4	1	4	0	6
Nezletilí, mladiství celkem	0	0	0	1	1	6	1	4	1	6
	0		1		7		5		7	
Objasněné skutky celkem	35		28		49		41		55	
Podíl nezl., mlad. v %	0,00		3,57		14,29		12,20		12,73	

Tab. 3. Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve služebním obvodě OO PČR Plumlov.

Majetková trestná činnost:

Z údajů uvedených v tabulce č. 3 vyplývá, že nejpočetnější majetková trestná činnost nezletilých a mladistvých byla v roce 2005 a v tomto roce byl i nejvyšší podíl nezletilých a mladistvých na trestné činnosti, který činil 32,43 %.

V roce 2004 se nezletilí dopustili tří skutků krádeží prostých. Mladiství se v tomto roce dopustili dvou skutků krádeží prostých. V roce 2006 výrazně vzrostl počet skutků krádeží vloupáním. Nezletilí spáchali šest skutků. Mladiství se dopustili dvou skutků krádeží prostých a čtyř skutků krádeží vloupáním. Od roku 2006 do roku 2008 dochází k postupnému útlumu majetkové trestné činnosti.

Nejpočetnější zastoupení skutků, kterých se ve sledovaném období dopustili nezletilí společně s mladistvími:

1. krádež prostá – 17
2. krádež vloupáním – 14

Násilná trestná činnost:

Ve sledovaném období se násilné trestné činnosti dopustili nezletilí a mladiství v letech 2004 až 2006 a to skutků spadajících mezi ostatní násilné trestné činy. V roce 2004 se dopustil jednoho skutku nezletilý, v roce 2005 jednoho skutku mladistvý a jednoho skutku nezletilý a v roce 2006 jednoho skutku mladistvý.

V roce 2007 i v roce 2008 se ani nezletilí ani mladiství nepodíleli žádným skutkem na násilné trestné činnosti.

Zbývající kriminalita:

V roce 2004 se ani nezletilí ani mladiství nepodíleli žádným skutkem na zbývající kriminalitě. V letech 2006 až 2008 pak dochází k mírnému nárůstu spáchaných skutků. V roce 2006 se mladiství dopustili dvou skutků sprejerství. Jednoho skutku sprejerství se dopustil nezletilý v roce 2008.

Ve sledovaném období se pak nezletilí i mladiství dopustili celkem šestnácti skutků zařazených jako ostatní kriminální činy.

3.4 Situace ve služebním obvodě OO PČR Prostějov

Do služebního obvodu náleží katastrální území města Prostějov a jeho místní části Čechůvky, Domamyslice, Držovice, Krasice, Vrahovice a obec Žešov.

Vybrané skutky trestné činnosti	2004		2005		2006		2007		2008	
	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství
Majetková trestná činnost										
Krádež prostá	3	28	3	16	6	18	2	21	0	7
Krádež vloupáním	0	7	0	1	1	10	0	3	0	2
Ostatní majetkové tr. činy	0	2	0	2	0	2	0	0	0	2
Nezletilí, mladiství celkem	3	37	3	19	7	30	2	24	0	11
	40		22		37		26		11	
Objasněné skutky celkem	197		141		158		179		143	
Podíl nezl., mlad. v %	20,30		15,60		23,42		14,53		7,69	
Násilná trestná činnost										
Loupež	1	4	1	1	2	3	0	3	6	3
Úmyslné ublížení na zdraví	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Vražda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ostatní násilné trestné činy	4	0	0	1	0	1	1	1	0	0
Nezletilí, mladiství celkem	6	4	1	2	2	4	1	4	7	5
	10		3		6		5		12	
Objasněné skutky celkem	81		67		45		52		57	
Podíl nezl., mlad. v %	12,35		4,48		13,33		9,62		21,05	
Zbývající kriminalita										
Výtržnictví	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Sprejerství	0	1	0	5	0	0	1	2	0	0
Ostatní kriminální činy	2	5	2	2	0	6	1	10	0	4
Nezletilí, mladiství celkem	2	7	2	7	0	6	2	13	0	4
	9		9		6		15		4	
Objasněné skutky celkem	140		165		184		253		225	
Podíl nezl., mlad. v %	6,43		5,45		3,26		5,93		1,78	

Tab. 4. Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve služebním obvodě OO PČR Prostějov.

Majetková trestná činnost:

Z údajů uvedených v tabulce č. 4 vyplývá, že nejpočetnější majetková trestná činnost nezletilých a mladistvých byla v 2004 a v roce 2006. Nejvíce skutků se nezletilí a mladiství dopustili v roce 2004. Nejvyšší podíl nezletilých a mladistvých na trestné činnosti byl ale v roce 2006 a činil 23,42 %.

Ve sledovaném období se trestné činnosti dopouštěli nejvíce mladiství. V roce 2004 se mladiství dopustili dvaceti osmi skutků krádeží prostých, sedmi skutků krádeží vloupáním a dvou skutků ostatní majetkové trestné činnosti. Nezletilí se v tomto roce dopustili tří skutků krádeží prostých. V roce 2005 se nezletilí dopustili opětovně tří skutků krádeží prostých. Mladiství se dopustili šestnácti skutků krádeží prostých, jednoho skutku krádeže vloupáním a dvou skutků ostatní majetkové trestné činnosti. V roce 2006 dochází nárůstu u nezletilých, kteří se dopustili šesti skutků krádeží prostých a jednoho skutku krádeže vloupáním. Mladiství se v tomto roce dopustili osmnácti skutků krádeží prostých, deseti skutků krádeží vloupáním a dvou skutků ostatní majetkové trestné činnosti. V roce 2007 dochází k mírnému útlumu, který je srovnatelný s rokem 2005. Nezletilí se dopustili dvou skutků krádeží prostých a mladiství se dopustili jednadvaceti skutků krádeží prostých a tří skutků krádeží vloupáním. Rok 2008 je pak rokem, kdy se nezletilí nepodíleli na trestné činnosti a u mladistvých došlo k dalšímu poklesu spáchaných skutků. Mladiství se dopustili sedmi skutků krádeží prostých, dvou skutků krádeží vloupáním a dvou skutků ostatní majetkové trestné činnosti.

Nejpočetnější zastoupení skutků, kterých se ve sledovaném období dopustili nezletilí společně s mladistvými:

1. krádež prostá – 104
2. krádež vloupáním – 24

Násilná trestná činnost:

Ve sledovaném období se nezletilí a mladiství dopouštěli zejména loupeží. V roce 2004 spáchal nezletilý jeden skutek loupeže a mladiství čtyři skutky loupeží. Dále v tomto roce spáchali nezletilí jeden skutek úmyslného ublížení na zdraví a čtyři skutky ostatních násilných trestných činů. V roce 2006 až 2007 nastal pokles počtu skutků. V roce 2008 pak trestná činnost opět vzrostla. Nezletilí se v tomto roce dopustili šesti skutků loupeže a jednoho skutku úmyslného ublížení na zdraví.

Mladiství se dopustili tří skutků loupeže, jednoho skutku úmyslného ublížení na zdraví a jednoho skutku vraždy.

Ve sledovaném období se pak nezletilí i mladiství dopustili celkem dvaceti čtyř skutků loupeží.

Zbývající kriminalita:

V roce 2004 se nezletilí dopustili dvou skutků ostatních kriminálních činů, mladiství se dopustili jednoho skutku výtržnictví, jednoho skutku sprejerství a pěti skutků ostatních kriminálních činů. V roce 2005 byla situace v počtu skutků stejná jako v roce 2004, ale mladiství se v tomto roce dopustili pěti skutků sprejerství. V roce 2006 dochází k mírnému útlumu, ale v roce 2007 naopak k výraznému nárůstu počtu skutků zejména u mladistvých, kteří se v tomto roce dopustili jednoho skutku výtržnictví, dvou skutků sprejerství a deseti skutků ostatních kriminálních činů. Rok 2008 je pak opět rokem útlumu, ve kterém se trestné činnosti dopustili pouze mladiství a to čtyřmi skutky ostatních kriminálních činů.

Ve sledovaném období se pak nezletilí i mladiství dopustili celkem třiceti dvou skutků zařazených jako ostatní kriminální činy.

3.5 Situace ve služebním obvodě OO PČR Prostějov 2

Do služebního obvodu náleží katastrální území obcí Alojzov, Bedihošť, Bílovice-Lutotín, Biskupice, Čehovice, Čelechovice na Hané, Dětkovice, Hrdibořice, Hrubčice, Klopotovice, Kostelec na Hané, Kralice na Hané, Lešany, Myslejovice, Olšany u Prostějova, Seloutky, Slatinky, Smržice, Stařechovice, Určice, Vrbátky, Vřesovice, Výšovice a Zdětín.

Vybrané skutky trestné činnosti	2004		2005		2006		2007		2008	
	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství
Majetková trestná činnost										
Krádež prostá	1	4	0	1	1	2	1	6	0	1
Krádež vloupáním	0	3	1	1	4	5	1	1	1	0
Ostatní majetkové tr. činy	0	2	0	1	0	1	1	1	0	0
Nezletilí, mladiství celkem	1	9	1	3	5	8	3	8	1	1
	10		4		13		12		2	
Objasněné skutky celkem	51		27		43		41		33	
Podíl nezl., mlad. v %	19,61		14,81		30,23		29,27		6,06	
Násilná trestná činnost										
Loupež	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Úmyslné ublížení na zdraví	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Vražda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní násilné trestné činy	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Nezletilí, mladiství celkem	0	1	2	1	0	0	0	0	0	2
	1		3		0		0		2	
Objasněné skutky celkem	50		44		33		17		28	
Podíl nezl., mlad. v %	2,00		6,82		0,00		0,00		7,14	
Zbývající kriminalita										
Výtržnictví	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Sprejerství	4	0	0	1	0	0	0	0	1	1
Ostatní kriminální činy	0	1	0	0	1	2	0	2	1	7
Nezletilí, mladiství celkem	4	1	0	1	2	2	0	2	2	8
	5		1		4		2		10	
Objasněné skutky celkem	58		62		59		65		79	
Podíl nezl., mlad. v %	8,62		1,61		6,78		3,08		12,66	

Tab. 5. Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve služebním obvodě OO PČR Prostějov 2.

Majetková trestná činnost:

Z údajů uvedených v tabulce č. 5 vyplývá, že nejpočetnější majetková trestná činnost nezletilých a mladistvých byla v letech 2004, 2006 a 2007. Nejvíce skutků se nezletilí a mladiství dopustili v roce 2006, kdy byl i nejvyšší podíl nezletilých a mladistvých na trestné činnosti, který činil 30,23 %.

V roce 2004 se nezletilí dopustili jednoho skutku krádeže prosté. Mladistí se v tomto roce dopustili čtyř skutků krádeží prostých a tří skutků krádeží vloupáním. V roce 2005 pak dochází k vyrovnání počtu skutků mezi nezletilými a mladistvými. Nezletilí se dopustili jednoho skutku krádeže prosté a čtyř skutků krádeže vloupáním, mladiství se dopustili dvou skutků krádeží prostých a pěti skutků krádeží vloupáním. V roce 2006 pak znovu převyšují mladiství v trestné činnosti. Nezletilí se dopustil jednoho skutku krádeže prosté a jednoho skutku krádeže vloupáním. Mladiství se dopustili šesti skutků krádeží prostých a jednoho skutku krádeže vloupáním.

Ve sledovaném období je zastoupení skutků, kterých se dopustili nezletilí společně s mladistvými vyrovnané:

3. krádež prostá – 17
4. krádež vloupáním – 17

Násilná trestná činnost:

Ve sledovaném období se násilné trestné činnosti dopustili nezletilí a mladiství v letech 2004, 2005 a 2008. V roce 2004 to byl jeden skutek úmyslného ublížení na zdraví mladistvým. V roce 2005 jeden skutek úmyslného ublížení na zdraví nezletilým a jeden skutek mladistvým. V roce 2008 se mladistvý dopustil jednoho skutku loupeže.

V roce 2006 i v roce 2007 se pak ani nezletilí ani mladiství nepodíleli žádným skutkem na násilné trestné činnosti.

Zbývající kriminalita:

V roce 2004 se zbývající kriminality dopouštěli zejména nezletilí celkem čtyřmi skutky sprejerství. V letech 2005 až 2007 dochází k útlumu trestné činnosti. Nárůst nastává v roce 2008 kdy se na ostatní trestné činnosti podíleli zejména mladiství.

Ve sledovaném období se pak nezletilí i mladiství dopustili celkem čtrnácti skutků zařazených jako ostatní kriminální činy.

3.6 Celkové hodnocení situace v okrese Prostějov

V závěru uvádím sumarizaci statistik jednotlivých obvodních oddělení Policie ČR v okrese Prostějov.

Vybrané skutky trestné činnosti	2004		2005		2006		2007		2008	
	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství	Nezletilí	Mladiství
Majetková trestná činnost										
Krádež prostá	9	44	11	27	14	39	6	31	6	18
Krádež vloupáním	4	12	18	6	8	37	9	11	11	16
Ostatní majetkové tr. činy	0	4	3	3	0	4	2	1	1	6
Nezletilí, mladiství celkem	13	60	32	36	22	80	17	43	18	40
	73		68		102		60		58	
Objasněné skutky celkem	374		326		363		317		287	
Podíl nezl., mlad. v %	19,52		20,86		28,10		18,93		20,21	
Násilná trestná činnost										
Loupež	1	4	2	1	2	3	0	3	6	4
Úmyslné ublížení na zdraví	1	1	6	2	0	3	0	2	1	1
Vražda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ostatní násilné trestné činy	6	0	2	4	0	3	1	1	0	1
Nezletilí, mladiství celkem	8	5	10	7	2	9	1	6	7	7
	13		17		11		7		14	
Objasněné skutky celkem	249		240		186		127		125	
Podíl nezl., mlad. v %	5,22		7,08		5,91		5,51		11,20	
Zbývající kriminalita										
Výtržnictví	1	1	0	3	1	1	0	3	0	1
Sprejerství	4	2	3	6	0	3	1	3	2	5
Ostatní kriminální činy	4	9	2	3	6	21	5	25	4	23
Nezletilí, mladiství celkem	9	12	5	12	7	25	6	31	6	29
	21		17		32		37		35	
Objasněné skutky celkem	328		337		404		507		490	
Podíl nezl., mlad. v %	6,40		5,04		7,92		7,30		7,14	

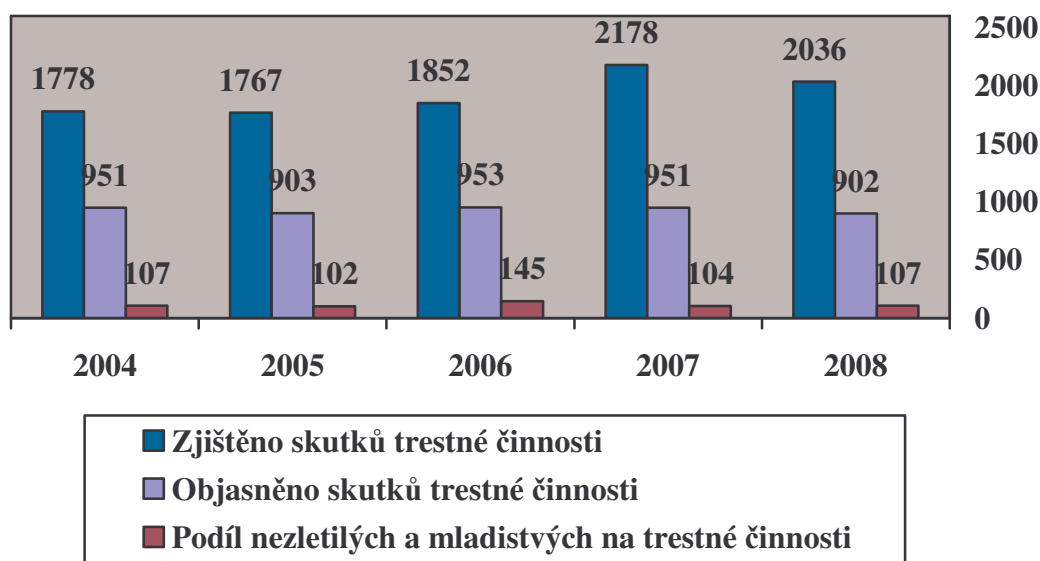
Tab. 6. Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve všech služebních obvodech OO PČR okresu Prostějov za období 2004–2008

Z rozborů statistických údajů trestné činnosti nezletilých a mladistvých pachatelů v jednotlivých služebních obvodech PČR okresu Prostějov za období let 2004 až 2008 vyplynulo, že **pachatelé** uvedených věkových kategorií **se nejčastěji dopouštěli majetkové trestné činnosti**. Rovněž podíl nezletilých a mladistvých na páchaní této trestné činnosti je poměrně vysoký. V roce 2006 činil tento podíl 28,10 %. Ve zbývajících letech se pohyboval v rozmezí od 18,93 % do 20,86 %. Z tabulky č. 6 je rovněž zřejmé, že majetkové trestné činnosti se dopouštěli více mladistvů, kteří spáchali 259 skutků, než nezletilí, kteří spáchali 91 skutků. Z celkového počtu sledovaných spáchaných skutků majetkové trestné činnosti v okrese Prostějov bylo spácháno celkem 205 skutků krádeží prostých, 132 skutků krádeží vloupáním a 24 skutků ostatní majetkové trestné činnosti.

Na počtu skutků násilné trestné činnosti se nezletilí i mladiství podíleli přibližně stejným poměrem. Nezletilí se ve sledovaném období dopustili 28 skutků a mladiství se dopustili 34 skutků násilné trestné činnosti. Podíl nezletilých a mladistvých na násilné trestné činnosti se ve sledovaném období pohyboval od 5,22 % do 7,08 %, s výjimkou roku 2008 kdy činil 11,20 %.

Podíl nezletilých a mladistvých na zbývajícím kriminalitě byl ve sledovaném období zastoupen v rozmezí od 5,04 % do 7,92 %.

Následný graf zobrazuje pro přehlednost celkový počet zjištěných skutků trestné činnosti, počet objasněných skutků a podíl nezletilých a mladistvých na trestné činnosti ve sledovaném období.

4 PREVENCE KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE

4.1 Dělení prevence kriminality

Prevence je nejčastěji dělena na primární, sekundární a terciální.

Primární prevence je zaměřena na celou populaci, je realizována především rodinou, školou a komunitou. Cílem je široké pozitivní ovlivňování hodnotové orientace dětí od nejnižšího věku až po mladé dospělé. Opatření se realizuje jak v makrostruktuře, mezostruktuře, tak i mikrostruktuře společnosti. Zahrnuje výchovné, vzdělávací, osvětové a poradenské aktivity. Specifická pozornost je věnována aktivitám zaměřeným na pozitivní využívání volného času mládeže. Zde svoji roli hrají zájmové organizace a občanská sdružení, kde se jedinec učí trávit čas aktivním způsobem, osvojuje a upevňuje si prostřednictvím sociálního učení pravidla společenského soužití. V rodině dítě dostává modely základních sociálních rolí, chování a jednání, způsoby a měřítko hodnocení jejich adekvátnosti. Ve škole je primární prevence obsahem vzdělávacích programů, kde se např. píše o roli práva ve společnosti, o rozdělení moci (zákonodárná, výkonná a soudní) apod. Existují rovněž specifické programy a soutěže, které škola může využívat.

Matoušek a Kroftová v souvislosti s primární prevencí uvádějí, že případného pachatele by teoreticky mohla odstrašovat:

- *výše trestu*
- *rychlost trestu*, tj. krátkost doby, za jakou na pachatele trest dopadne a
- *neodvratnost trestu* čili míra pravděpodobnosti, že po spáchání trestného činu trest pachatele postihne.²⁵

Ve vztahu k dětem a mladistvým by cílovými skupinami primární prevence měly být především:

- hyperaktivní děti
- děti selhávající ve škole
- děti s poruchami chování
- děti zneužívané a týrané v rodinách
- děti z dysfunkčních rodin

²⁵ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2.vydání. Praha: Portál, 2003. s. 266

- děti ze čtvrtí, kde je vysoká úroveň výskytu kriminality
- děti z rodin žijících pod hranicí životního minima
- děti z rodin, v nichž chybí otec
- děti s predelikventním chováním
- populace všech rodičů v komunitě
- populace všech občanů státu aj.²⁶

Sekundární prevence se zaměřuje na populaci, která jeví známky sklonu ke kriminalitě a delikvenci. Zabývá se těmi rizikovými dětmi a mladistvými, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli trestné činnosti nebo jsou ohroženi sociálně patologickými jevy (drogovou závislostí, záškoláctvím, gamblerstvím, vandalismem, extremismem, nezaměstnaností). Preventista si musí být vědom s kým pracuje, správně volit metody práce a znát psychologický a sociální vývoj jednotlivých jedinců či skupin na něž působí, protože trestná činnost mládeže je skoro vždy neplánovaná, impulzivní. Při zjišťování problémových situací u dětí a mladistvých má nezastupitelné místo škola. Preventivní opatření pak zasahují často do sféry volného času, ale i na rizikové faktory, které jsou v sociálním prostředí a v sociálních vztazích, ve kterých děti a mladiství žijí.

Posledním typem je pak **terciální prevence** a týká se jedinců, kteří již porušili uznávaná pravidla. Souvisí s propracovanými intervenčními programy, které uplatňují např. kurátoři pro mládež, diagnostické ústavy a výchovné ústavy. Terciální prevence je předcházením kriminální recidivě. Orientuje se na ty mladé lidi, kteří se již dopustili trestné činnosti. Usiluje o eliminaci recidivy kriminality i sociálně negativního jednání (šikany, prostituce, záškoláctví, útěků z domova) a resocializaci mladých osob (motivací pro vzdělání a získání odborné kvalifikace, pomoci při získávání pracovního uplatnění a bydlení, rodinným poradenstvím). Dalším cílem je i udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

²⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2.vydání. Praha: Portál, 2003. s. 267

4.2 Struktura prevence kriminality

Podle toho, zda úroveň intervencí prevence bude zaměřena na pachatele, situace nebo oběť rozlišujeme prevenci *sociální, situační, viktinnosti a drogových závislostí*.²⁷

Sociální prevence

Je orientována na osobu pachatele (i potenciálního) a modifikaci příčin kriminality. Zaměřuje se na proces socializace a sociální integrace. Rozhodující část socializace spadá do období dětství a dospívání. Nejvýznamnějším prostředkem sociální prevence je výchova dětí v rodinách a výchova dětí ve školách.

Prevence drogových závislostí

Představuje ochranu mládeže před negativním vlivem drog podporou jejich individuálního rozhodnutí pro život bez drog. Je realizována široce pojímanou péčí od předcházení experimentování s drogami a preferování zdravého životního stylu, přes léčbu až po rehabilitaci a resocializaci osob.

Prevence situační

Zaměřuje se na samotnou kriminalitu. Vychází z toho, že určité druhy kriminality mládež páchá v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Soustřeďuje převážně opatření, jejichž cílem je snížit možnosti pro spáchání trestných činů a zvýšit pravděpodobnost odhalení pachatele.

Prevence viktinnosti

Tato prevence se zaměřuje na bezpečné chování, orientované na různé kriminogenní situace a na psychickou připravenost ohrožených osob. Je obsažena jak v sociální, tak v situační prevenci. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické, právní a technické poradenství.

²⁷ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vydání. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. s. 60-61

4.3 Prevence kriminality v okrese Prostějov

Usnesením vlády České republiky ze dne 15. října 2007 č. 1150, byl schválen **Program prevence kriminality na místní úrovni**, který napomáhá formou státní účelové dotace k rozvoji preventivních aktivit v České republice. Od roku 2008 plně nahrazuje dříve realizovaný Komplexní součinnostní program prevence kriminality na místní úrovni (realizován v letech 1996 - 2004) a Program prevence kriminality na místní úrovni – PARTNERSTVÍ (realizován v letech 2003 - 2007).

Prevence kriminality na místní úrovni tvoří základ systému prevence kriminality v České republice. Samostatnou realizaci různých programů prevence kriminality provádí jednotlivá města, Policie České republiky, různé nadace, kulturní a sportovní zařízení a další. Nejedná se však o samoučelné aktivity, ale o cílené programy, které mají výraznou měrou přispět ke snížení úrovně kriminality v daných oblastech. Tyto programy zahrnují soubory nerepresivních opatření, které vyvíjejí státní, veřejnoprávní i soukromoprávní subjekty směřující k předcházení páchání kriminality a snižování obav z ní. Jedná se o opatření sociální prevence, situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoci obětem trestných činů.

Do programu prevence kriminality na místní úrovni se město Prostějov zapojilo poprvé v roce 2001 a během pěti let realizovalo celkem 45 dílčích projektů prevence kriminality o celkových nákladech téměř 12 milionů korun. Do programu PARTNERSTVÍ se město Prostějov zapojilo poprvé v roce 2005. Ke zkvalitnění preventivních aktivit přispěla i komise prevence kriminality, kterou v roce 2003 jako svůj poradní orgán zřídila Rada města Prostějova. V této komisi jsou zástupci všech významných institucí podílejících se na boji proti kriminalitě, včetně nestátních organizací.²⁸ Podíl prevence kriminality je obsažen i v projektu Prostějov Zdravé město, který zastupitelstvo města Prostějova schválilo na svém řádném zasedání dne 27.9.2001. V současné době je město Prostějov aktivně zapojeno do Programu prevence kriminality na místní úrovni. Pro rok 2010 je rovněž možné zažádat o dotace z grantu „Péče o děti a dorost“ a „Prevence kriminality“, který vyhlásilo Ministerstvo zdravotnictví České republiky a dále z grantu „Program na podporu

²⁸ NAGY, J. a kol. Program prevence kriminality v Prostějově – Partnerství 2007. *Radniční listy*. Prostějov : Městský úřad Prostějov, 2007, s. 3.

neinvestičních aktivit z oblasti prevence kriminality na rok 2010“, který vyhlásil Krajský úřad Moravskoslezského kraje.

Prevenici kriminality na místní úrovni zabezpečují zejména jednotlivé odbory Městského úřadu Prostějov, jako odbor sociálních věcí či odbor školství a kultury, dále Městská policie Prostějov a Policie České republiky, Sportcentrum – dům dětí a mládeže, občanské sdružení Lipka a další nadace a občanská sdružení.

4.4 Prevence kriminality v rámci Městské policie Prostějov a Policie ČR

V roce 2000 byla zahájena první etapa výstavby městského kamerového dohlížecího systému, který je po etapách stále rozšiřován. V současné době bylo vybudováno již 25 stálých kamerových bodů a tento počet ještě není konečný. Ovládání a monitorování jednotlivých kamer je zajištěno z dispečerského pracoviště městské policie. Kamery jsou významným pomocníkem v boji s kriminalitou, nejsou však všemocné. Přínosem v oblasti prevence kriminality je práce Skupiny prevence Městské policie Prostějov, která byla zřízena 1.12.2001 jako jedna z prvních v České republice a jako první v Olomouckém kraji. Skupina prevence realizuje preventivní programy a její činnost je velmi rozsáhlá, např. v r. 2008 provedla celkem 204 přednášek pro děti, mládež i seniory. Každoročně také pořádá různé, např. Na kolo jen s přílbou, Pásovec, Bezpečnostní řetízky, Bezpečnostní stojany, O pohár Zdravého města, Bambiriáda, Den s IZS, Den bez aut, upozornění majitelům vozidel Auto není trezor a další. Zejména semináře pro děti a mládež jsou velmi významné pro komunikaci s policií a zvláště ve výchově dětí a prevence jejich chování a jednání ve školách i ve volném čase.

Cílem Preventivně informační skupiny Územního odboru Policie České republiky Prostějov je začlenit Policii České republiky do preventivních aktivit měst, informovat občany o možnostech a způsobech ochrany před trestnou činností a dopravní nehodovostí a o plánování preventivních opatření. Preventivní činnost a podíl policistů na těchto aktivitách lze rozdělit na dvě části. První část provádějí základní útvary Územního odboru Policie České republiky Prostějov, a zajišťují ji policisté obvodních oddělení, zejména svým působením v rámci přímého výkonu služby, a to prováděním hlídkové a obchůzkové služby ve stanovených okresech. Druhá část pak spočívá v pořádání besed a přednášek s různými názornými ukázkami. Přednášky a besedy jsou prováděny zejména na školách a letních

prázdninových táborech, ale i preventivně informační skupinou - tiskovou mluvčí Územního odboru Policie České republiky Prostějov, která se účastní i dalších přednášek a besed. Spolupracuje s regionálním tiskem a rozhlasem, kde zveřejňuje práci Policie České republiky, v případě potřeby žádá o zveřejnění různých informací či žádostí policie ve směru k občanům.

Ze zjištěných zpráv střediska prevence kriminality Městské policie Prostějov i preventivně informační skupiny Územního odboru Policie České republiky Prostějov lze konstatovat, že veřejný pořádek v městě Prostějově je na stabilizované úrovni. Avšak zůstává předpoklad, že i nadále určitá část obyvatel bude páchat trestnou činnost kriminální povahy a stejně tak budou i nadále pachatelé, kteří se dopustí přestupkového jednání. Zejména můžeme očekávat určitou míru vandalismu, drobného narušování veřejného pořádku a nárůst majetkové a násilné kriminality.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se věnoval problematice kriminality dětí do 15 let a mladistvých. Vycházel jsem ze statistik Policejního prezidia České republiky se zaměřením na Územní odbor Prostějov, konkrétně z jeho jednotlivých obvodních oddělení. Jsem si však vědom, že žádná statistika nemůže podrobně popsat, respektive vyhodnotit skutečný stav věci, tím spíše, pokud jde o kriminalitu dětí a mladistvých.

Může zde vyvstat určitá rozdílnost mezi jednotlivými obvodními odděleními v rámci Územního odboru Policie České republiky Prostějov. Je to způsobeno rozdílným složením obyvatel v daném regionu, počtem dětí a mládeže i sociálním složením obyvatel daného regionu. Určitou roli zde může hrát i zkreslenost policejních statistik způsobená existencí latentní kriminality, která se ve statistikách prakticky nemůže projevit. V průběhu let mohly statistiky znázorňující vývoj kriminality dětí a mládeže ovlivnit i vývoj v oblasti trestního práva.

Spíše než statistická čísla jsou důležité informace o tendencích ve vývoji kriminality mládeže. Z uváděných materiálů vyplývá, že aktivní účasti na majetkových trestných činech se děti ani mladiství často nebrání. Stoupající trend má násilí a agresivita při páchání nejen násilné, ale i majetkové trestné činnosti, zejména pokud jde o překonávání překážek. To se pak projevuje v jednání nejen proti objektům a věcem, ale i proti osobám. Kriminalita dětí a mládeže je problémem celé společnosti jako celku. Je všeobecně známo, že největší vliv na tuto problematiku má rodinné prostředí. Investicí do budoucnosti a cílem celé společnosti by měla být pomoc dětem a mládeži. Začít se musí v rodinách a následně ve školství a to už od toho nejnižšího stupně, tedy od mateřské školy. Měly by se potlačovat nerovnosti mezi dětmi ze sociálně slabších rodin a dětmi z hmotně někdy až nadstandardně zabezpečených rodin, kde ale není vždy věnována dostatečná pozornost citové výchově. Citová výchova zde bývá často nahrazována hmotnými hodnotami. V rodině totiž zpravidla vše začíná a také končí. Pokud rodina nefunguje správně, nelze se divit, že se děti nechovají tak jak bychom chtěli. Děti nemají pak správné návyky, příklady a logicky jsou náchylnější i k různým patologickým projevům. Jejich schopnost bránit se neblahému vlivu svých vrstevníků nebo různých part je pak snížena a členové part pak často v očích takového jedince rodinu často nahrazují.

Velkou roli by zde mohla sehrát i spolupráce rodiny a školy postavená na bázi důvěry a přátelské atmosféry. Právě škola je hned po rodině největším sociálním systémem. Je garantem nejen vzdělání, ale i určitého stupně socializace mládeže. Tato spolupráce však bývá obtížná právě u rodin, které neplní svou základní výchovnou a sociální funkci.

Svůj význam má i smysluplné využívání volného času dětí, což by mělo působit současně v rodině i ve škole. Měli bychom hledat nové typy sociálních služeb, zaměřujících se na děti a mládež ze sociálně vyloučených oblastí, pro děti a mládež pocházející z nevhodného rodinného prostředí, případně z různých domovů, kde děti vyrůstají bez rodičů a nepoznaly fungující rodinu. Tento trend by se pak mohl pozitivně podepsat i v oblasti prevence kriminality dětí a mládeže.

Svoji negativní úlohu v oblasti kriminality dětí a mládeže hraje také nevšímavost okolí. Někdy je to nezájem, ale stále častěji je tu i obava o vlastní osobu. Až budou rodiče a okolní dospělí schopni se vypořádat s vlastními problémy žádoucím způsobem, dokáží to pak určitě lépe i děti a mládež. Opakuji, že je velice nutná spolupráce rodičů a školy. Současně je třeba využívat i nejrůznějších preventivních programů. Jako nejdůležitější se mi jeví ale primární prevence. Je třeba si uvědomit, že hlavní díl odpovědnosti je v každém z nás. Je to samozřejmě mnohem těžší, složitější, ale určitě nejúčinnější. Zcela určitě by se potom omezily některé dnes tak často kritizované, ale přesto u mladých stále „módní“ trendy zkaženého okolí jako jsou filmy a videohry plné násilí, drogová problematika atd. Toto nevyřeší ani nejdokonalejší legislativa ani špičková policie.

Závěrem bych chtěl uvést, že zjištěná a v této práci uvedená fakta se vztahují k prostějovskému regionu, dříve okresu, a mapují poměrně krátké časové období. Přesto je ale alarmující skutečností vzrůstající počet majetkové trestné činnosti s vyšším podílem násilí, agresivity a podobnými jevy, stejně jako předpokládaná vyšší míra latentní kriminality mládeže, kterou bohužel žádná statistika nejen u nás, ale i ve světě nemůže spolehlivě zachytit.

SEZNAM TABULEK

Číslo	Název tabulky	Strana
1.	Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve služebním obvodě OO PČR Konice	22
2.	Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve služebním obvodě OO PČR Němčice nad Hanou	24
3.	Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve služebním obvodě OO PČR Plumlov	26
4.	Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve služebním obvodě OO PČR Prostějov	28
5.	Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve služebním obvodě OO PČR Prostějov 2	31
6.	Trestná činnost nezletilých a mladistvých ve všech služebních obvodech OO PČR okresu Prostějov za období 2004–2008	33

POUŽITÁ LITERATURA

- GJURIČOVÁ, J., ŽÁRSKÝ, M. Vývoj kriminality v České republice se zvláštním zřetelem na kriminalitu dětí a mládeže. *Kriminalistika*, 1999, roč. 32, č. 01.
- JELÍNEK, J. K trestní odpovědnosti mladistvých. *Kriminalistika*, 2005, roč. 38, č. 02.
- MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1.vydání. Praha: Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2.vydání. Praha: Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
- MOULISOVÁ, M. Věk a trestná činnost z pohledu vývojové kriminologie. *Kriminalistika*, 2009, roč. 42, č. 02.
- NAGY, J. a kol. Program prevence kriminality v Prostějově – Partnerství 2007. *Radniční listy*. Prostějov : Městský úřad Prostějov, 2007, č. 03.
- NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : ASPI, 2008. 528 s. ISBN 978-80-7353-376-8.
- ŠČERBA, F. Sankcionování mladistvých. *Kriminalistika*, 2005, roč. 38, č. 02.
- ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vydání. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.
- Nařízením ministra vnitra (NMV) č. 36/2006 k „Hlášení o zahájení úkonů trestního řízení“, „Evidenčně statistickému systému kriminality“ a „Hlášení o průběhu a výsledku trestního řízení“.*
- Statistika kriminality za období 2004, 2005, 2006, 2007, 2008. Praha : Policejní prezidium ČR.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, Sbírka zákonů.*
- Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, Sbírka zákonů.*
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, Sbírka zákonů.*

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kamil Jelínek
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií Pedagogické fakulty UP v Olomouci
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Kriminalita a její prevence v okrese Prostějov
Název v angličtině:	Criminality and its prevention in the Prostějov district
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na analýzu trestné činnosti nezletilých a mladistvých pachatelů a možnosti prevence v okrese Prostějov. V práci je přihlédnuto k faktorům ovlivňujícím kriminalitu dětí a mládeže
Klíčová slova:	Kriminalita, trestný čin, provinění, čin jinak trestný, majetková, násilná a zbývající trestná činnost, nezletilý a mladistvý pachatel, prevence kriminality.
Anotace v angličtině:	Bachelor graduate thesis deals with criminal activity of minor and juvenil offenders and possible prevention options in the Prostějov district. It also analyses factors related to crime of children and juvenils.
Klíčová slova v angličtině:	Criminality, crime, offence, violent crime, crime against property, other criminal activity, minor and juvenile offender, prevention of criminal offences
Přílohy vázané v práci:	-
Rozsah práce:	45 stran
Jazyk práce:	český

